

ધોરણ : 11 ગુજરાતી

પાઠ : 23

સહી નથી

1. નીચેના પ્રશ્નોના એક-એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો.

(1) ભાગ્ય વિશે કવિ શું માને છે ?

➤ ભાગ્ય વિશે ગઝલકાર માને છે કે ખુદ ખુદાએ તેમનું જે ભાગ્ય લખ્યું છે એનાથી તેઓ સંતુષ્ટ નથી; પરંતુ તેમનું ભાગ્ય માનવીના હાથે લખાયું નથી એનો તેમને સંતોષ છે.

(2) કવિ મરવાની ઉતાવળ શા માટે કરતા નથી ?

➤ જીવનમાં પારાવાર મુસીબતોનો સામનો કરીને તેને દૂર કરવાની છે. આથી કવિ મરવાની ઉતાવળ કરતા નથી.

(3) શ્રદ્ધા વિશે કવિનો શો ખ્યાલ છે ?

➤ કવિ માને છે કે અંતરમાં સાચી શ્રદ્ધા હોય, તો કોઈને એનો પુરાવો આપવાની જરૂર નથી.

2. નીચેના પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો.

(1) હજી સુધી ઘેર કોણ પાછું ફર્યું નથી? શા માટે ?

➤ હજી સુધી નદી ઘેર (પિતારૂપી પર્વત પાસે) પાછી ફરી નથી. આથી કવિના મનમાં પ્રશ્ન ઊઠે છે કે કોણ જાણે કેવા શુકનમાં પર્વતે નદીને વિદાય આપી હશે ? જેને કારણે નદી સાગરમાં સમાઈ ગઈ છે.

(2) મૃત્યુની ઠેસ વિશે ગઝલકાર શું વિચારે છે?

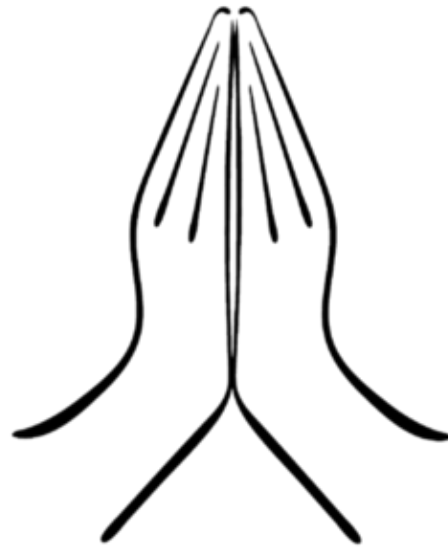
➤ ગઝલકાર મૃત્યુની ઠેસ વિશે વિચારે છે કે તેઓ જીવનના આઘાતથી એટલા વ્યથિત થઈ ગયા છે કે તેમને એના આઘાતની હજી સુધી કળ વળી નથી. એમાં મૃત્યુની ઠેસ વાગે તો એ આઘાતને કવિ ગૌણ ગણે છે.

3. નીચેના પ્રશ્નની મુદ્દાસર નોંધ લખો.

- ‘સહી નથી’ ગઝલનો કેન્દ્રવર્તી ભાવ સ્પષ્ટ કરો.
- ‘સહી નથી’ ગઝલના કેન્દ્રમાં શ્રદ્ધા અને બંદગી (પ્રાર્થના) છે. ધર્મને નામે થતાં રમખાણો, આગ ચાંપતા અને હિચકારું કૃત્ય કરનારા માણસો તો શેતાન કરતાં પણ વિશેષ ફૂર અને ઘાતકી છે. જીવનમાં પારાવાર મુસીબતો આવી પડે અને એમાંથી બહાર નીકળવાનું છે, એટલે મરવાની ઉતાવળ કરવાની નથી. મુશ્કેલ પરિસ્થિતિમાં શ્રદ્ધા હોય તો એનો પુરાવો આપવાનો હોતો નથી;

એ તો વર્તનમાં આપોઆપ દેખાશે. જીવનમાં જ્યારે મોં પરનું સ્મિત
વિલાઈ જાય અર્થાત્ સુખ જતું રહે અને પુષ્કળ આંસુ રેલાય અર્થાત્
દુઃખના પહાડ તૂટી પડે ત્યારે બંદગી એ જ એકમાત્ર માનવીને શાતા
આપે છે; પરંતુ બંદગી (પ્રાર્થના) કરતી વખતે ચિત્ત એકાગ્ર ન રહે તો
એને માટે મન કારણભૂત છે. એ તો બંદગીનો દ્રોહ કયો કહેવાય. એ
સાચા અર્થમાં બંદગી જ નથી. મૃત્યુની ઠેસ જીવનની ઠેસના પ્રમાણમાં
ગૌણ છે. જીવનમાં દુઃખ, દર્દ, વ્યથા, વેદનારૂપી ઠેસ વાગતાં માનવી
મનથી ભાંગી પડે છે ત્યારે શ્રદ્ધા જ માનવીને જીવવાની તાકાત આપે છે.
એવે સમયે સ્થિર અને એકાગ્ર ચિત્તે ખુદાની બંદગી કરવી જરૂરી છે.

Thanks

For watching